

VISITA COMENTADA A L'ARXIU - CASA MUSEU DE JOAN MARAGALL

FULL ANNEX PER ALS ALUMNES:
ALGUNS TEXTOS DE L'AUTOR: POEMES I FRAGMENTS EN PROSA.
ALGUNES PREGUNTES.

Introducció general: REBEDOR (La infantesa)

¿Quina idea tens del canvi de segle XIX-XX a Barcelona i Catalunya? ¿Què en saps del Modernisme?

¿On és l'antic barri de Ribera? ¿Quins monuments o edificis importants hi ha a prop del carrer on va néixer Joan Maragall (c/ de Jaume Giralt)?

¿Com era el barri de Sant Gervasi en l'època en què Joan Maragall i la seva família es van instal·lar en aquesta casa del c/Alfons XII , 79?

Tria un dels quadres o fotografies que hi ha en aquest rebedor i fes-ne la descripció amb dades concretes

LECTURA DEL POEMA "SOL SOLET"

Sol, solet

*Quan jo era petit
vivia arraulit
en un carrer negre.
El mur hi era humit,
pro el sol hi era alegre.*

*Per lla a Sant Josep
el bon sol, solet,
lliscava i lluia
pel carreró estret.*

*I en mon cos neulit
llavors jo sentia
una esgarrifança
de goig i alegria.*

DORMITORIS. La primera joventut, la Universitat, el casament

¿Per què els dormitoris es diuen “isabelí” i “alfonsí”? ¿ De quina època són els mobles?

Digues un altre autor o artista conegut de l'època de Joan Maragall que vingues de família industrial i no volgués continuar la feina del pare.

¿Què era el que més anhelava el jove Joan Maragall, segons el que diu en les seves “Notes Autobiogràfiques” dels 25 anys?

¿Què representa per a ell el casament amb Clara Noble i l'entrada com a periodista en el Diari de Barcelona?

¿On anaven els burgesos barcelonins, a quin lloc i quin espectacle? ¿Què hi va passar la nit del 7 de novembre de 1893? ¿Quina relació té amb el bressol que hi ha en el dormitori alfonsí?

LECTURA D'UN FRAGMENT DE LES "NOTES AUTOBIOGRÀFIQUES" i del poema
"PATERNAL"

Paternal

Tornant del Liceu en la nit del 7 de novembre de 1893

Furient va esclatant l'odi per la terra,

*regalen sang les colltorçades testes,
i cal anar a les festes,*

amb pit ben esforçat, com a la guerra.

A cada esclat mortal - la gent trèmula es gira:

*la crueltat que avança, - la por que s'enretira,
se van partint el món...*

Mirant el fill que mama, -la mare que sospira,

el pare arruga el front.

Pro l'infant ignoscent,

que deixa, satisfet, la buidada mamella,

*se mira an ell, - se mira an ella,
i riu bàrbarament*

XI

L'edat crítica, la dels quinze als vint anys, fou per a mi ingrata. Començà el malestar un any ans d'acabar el Batxillerat. Envanisat amb allò que em deien "d'ésser un talent", objecte de tota mena de consideracions i alabances; farcit el cap de novel·les romàntiques que devorava amb furor, que em feien plorar a llàgrima viva, que desvetllaven en mi sentiments elevadíssims, però buits, *quijotescos*, obtenint les millors notes acadèmiques; en una paraula, format de mi mateix un concepte elevadíssim, vaig ser bruscament arrencat de davant dels llibres i col·locat davant de la tauleta del treball en la indústria a què venia destinat, i posat, en cert modo, en la condició de poc més que un aprenent. El cop fou terrible i retrunyí en tot el meu ser, i d'aquell desballesament d'aspiracions contrariades s'alçà, portant l'estendard de la rebel·lió, ma passió per la poesia, al mateix temps que mos setze anys m'entregaven en cos i ànima a l'adoració, a la idolatria de quantes dones de bona presència passaven davant mos ulls i una espècie de misticisme per la Naturalesa s'anava filtrant dins meu. L'amor a la poesia es manifestà en una espècie de ràbia per a omplir de munió de versos, amb fecunditat verament asombrosa i en tots els ratos que podia robar al treball, llibretes que amagava entremig d'altres més pro-

saiques i plenes de números referents a la nostra indústria. Lo que jo vaig considerar mon primer triomf literari m'emocionà vivament. Havia enviat una composició a un periòdic setmanal. El dissabte a la tarda —tenia llavors de setze a disset anys— me n'anava a la fàbrica i, ans de pujar al tramvia, compro el periòdic, que acabava de sortir, i un cop ja a dins del tramvia, el desplego; lo primer que fereix la meva vista són aquells versos, aquells conceptes, aquelles coses que jo m'havia inventat, llegibles pel públic en aquell paper de gran circulació. L'emoció fou tanta, que restí una bona estona amb els ulls fits en aquells versos, sens tirar avant en llegir-los clavats en mon assiento i com si somniés; tot seguit els ulls m'espurnaren i vaig amagar el rostre darrera el periòdic enterament desplegat. Ah!, que poc devien pensar mos companys de viatge que darrera aquell full de paper, encara humit i amb la fortor penetrant de la impremta, s'amagava un dels goigs més grans, més purs, més dolços que es poden arribar a sentir.

SALÓ: La maduresa, vida social i excursions, ciutat i muntanya. Els Jocs Florals.

¿Quina funció tenia aquest saló en una casa unifamiliar del temps de J. Maragall i Clara Noble?

¿Qui són els personatges retratats en els quadres del saló?

¿Quins poemes de J. Maragall van aconseguir ser premiats en els Jocs Florals de Barcelona?

LECTURA DEL POEMA “LA VACA CEGA”

La vaca cega

*Topant de cap en una i altra soca,
avançant d'esma pel camí de l'aigua,
se'n ve la vaca tota sola. És cega.*

*D'un cop de roc llançat amb massa traça
el vailet va buidar-li un ull, i en l'altre
se li ha posat un tel: la vaca és cega.*

*Ve a abeurar-se a la font com ans solia,
mes no amb el ferm posat d'altres vegades
ni amb ses companyes, no: ve tota sola.*

*Ses companyes, pels cingles, per les comes,
pel silenci dels prats i en la ribera,
fan dringar l'esquellot, mentres pasturen
l'herba fresca a l'atzar... Ella cauria.*

*Topa de morro en l'esmolada pica
i recula afrontada... Però torna,
i baixa el cap a l'aigua i beu calmosa.
Beu poc, sens gaire set. Després aixeca
al cel, enorme, l'embanyada testa
amb un gran gesto tràgic; parpelleja
damunt les mortes nines, i se'n torna
orfe de llum sota del sol que crema,
vacil·lant pels camins inoblidables,
brandant llànguidament la llarga cua.*

DESPATX. Poeta i pensador, orientador. L'Elogi de la Paraula. Les relacions amb Espanya.

Si no era el seu despatx de treball, ¿Per què feia servir Joan Maragall aquest despatx?

¿Quins són els dos quadres més importants, de pintors coneguts que hi ha en aquesta estança?
¿Quin són els continguts o temes d'aquests quadres?

Explica breument qui van ser Josep Pijoan i Miguel de Unamuno. ¿Quina relació van tenir amb Joan Maragall? ¿Com es pot estudiar avui aquesta relació?

¿Per què era important l'Ateneu Barcelonès en la ciutat d'aquells anys? ¿Quin fet s'hi va produir en relació a la llengua catalana, quan J. Maragall n'era el secretari? ¿Qui era aleshores el president de l'entitat?

¿Què representa el cap escultòric que hi ha sobre la xemeneia? ¿Com es deia l'escultor que la va fer?

LECTURA D'UN FRAGMENT DE "L'ELOGI DE LA PARAULA"

Elogi de la paraula

"Senyors:

Quina glòria pera mi haver arribat a seure en aquest lloc i ésser el primer d'alçar la veu en l'anyada! I doncs, ¿tant m'estimeu que vos fes goig pera presidir tota la companyia?. Jo vull correspondre al vostre amor i dignitat que ell tot sol me concedia, parlant-vos del nostre amor comú a la raó d'ésser d'aquesta casa: fent-vos l'Elogi de la Paraula.

Diu Raimon Llull: "Tot quant hom pot sentir ab los cinch senys corporals, tot es meravella; mas car hom les coses sovent sent corporalment, per això no s'en meravella. Açò mateix se sdevé de totes les coses spirituals que hom pot membrar e entendre."

Doncs jo crec que la paraula és la cosa més meravellosa d'aquest món, perquè en ella s'abracen i's confonen tota la meravella corporal i tota la meravella espiritual de la nostra naturalesa. Sembla que la terra esmerci totes les seves forces en arribar a produir l'home com a més alt sentit de sí mateixa; i que l'home esmerci tota la força del seu ésser en produir la paraula.

Mireu l'home silenciós encara, i vos semblarà un ésser animal més o menys perfecte que d'altres. Però poc a poc ses faccions van animant-se, un començament d'expressió il·lumina'ls seus ulls d'una llum espiritual, sos llavis se mouen, vibra l'aire amb una varietat subtil, i aquesta vibració material, materialment percebuda pel sentit, porta en son si aquesta cosa immaterial desvetlladora de l'esperit: ¡la idea!

¡Com! ¿Sentireu la remor del vent i el soroll de l'aigua i l'eixordament del tro, deixant en vostre esperit una gran vaguetat de sentiment, i n'hi haurà prou amb què un nin menut que's fa sentir només de molt aprop diga suaument "Mare", pera que ¡oh meravella! tot el món espiritual vibri vivament en el fons de les vostres entranyes? Un subtil moviment de l'aire vos fa present la immensa varietat del món i alça en vosaltres el fort pressentiment de l'infinit desconegut.

LECTURA D'UN POEMA : "L'HIMNE
IBÈRIC"

Himne ibèric

I

*Cantàbria! som tos braus mariners
cantant enmig les tempestats:
la terra és gran, el mar ho és més,
i terra i mar són encrespats.
La nostra vida és lluita,
el nostre cor és fort,
ningú ha pogut tos fills domar:
només la mort, només la mort,
la neu dels cims, el fons del mar.*

II

*La dolça Lusitània – a vora del mar gran,
les ones veu com vénen – i els astres com se'n van;
somnia mons que brollen – i mons que ja han fugit.
Li van naixent els somnis – de cara a l'infinit.
Per 'xò està trista – però amb dolçor:
Lusitània! Lusitània!
Esperança... amor...*

III

*De les platges africanes
ha vingut la gran cremor,
i els jardins d'Andalusia
han florit amb passió.
Flor vermella en cabell negre,
ulls de foc i cos suau,
ets la terra de les danses*

*perfilant-se en el cel blau.
Canta, canta, Andalusia,
el teu gran esllanguiment,
i en el vi de tes collites
do'm a beure el sol ardent.*

IV

*Al crit de la tramuntana, – ballem la sardana
a vora el mar blau:
davant la neu del Pirineu
sentint llunyans – uns altres cants...
Cap viu! Catalans,
s'anuncia el gran esdevenir.
Vindrà pels cims, – vindrà pel mar:
a tot arreu hem d'acudir
a punt per viure i per morir,
per greu sofrir... per triomfar!*

V

UNA VEU

*Sola, sola enmig dels camps,
terra endins, ampla és Castella.
I està trista, que sols ella
no pot veure els mars llunyans.
Parleu-li del mar, germans!*

VI

*El mar és gran i es mou i brilla i canta,
dessota els vents bramant en fort combat,
és una immensa lluita ressonanta,
és un etern deler de llibertat.
Guaitant al mar els ulls més llum demanen,*

*bevent sos vents els pits se tornen braus;
anant al mar els homes s'agermanen,
venint del mar mai més seran esclaus.
Terra entre mars, Ibèria, mare aimada,
tots els teus fills te fem la gran cançó.
En cada platja fa son cant l'onada,
mes terra endins se sent un sol ressò,
que de l'un cap a l'altre a amor convida
i es va tornant un cant de germanor;
Ibèria! Ibèria! et ve dels mars la vida,
Ibèria! Ibèria! dóna als mars l'amor.*

Excelsior

*Vigila, esperit, vigila,
no perdís mai el teu nord,
no et deixis du' a la tranquil·la
aigua mansa de cap port.*

*Gira, gira els ulls en l'aire,
no miris les platges roïns,
dóna el front an el gran aire,
sempre, sempre mar endins.*

*Sempre amb les veles suspeses,
del cel al mar transparent,
sempre entorn aigües esteses
que es moguïn eternament.*

*Fuig-ne, de la terra innoble,
fuig dels horitzons mesquins:
sempre al mar, al gran mar noble;
sempre, sempre mar endins.*

*Fora terres, fora platja,
oblidat de tot regrés:
no s'acaba el teu viatge,
no s'acabarà mai més...*

MENJADOR: La vida de família, la música, els últims anys

Digues alguna cosa sobre la biblioteca particular del poeta Joan Maragall. Digues dos autors estrangers d'entre els que ell va traduir al català.

¿Amb quin moment solemne es relaciona la posta en marxa del rellotge modernista?

¿Qui va regalar el piano a Joan Maragall? ¿Quins compositors acostumava a interpretar en aquest piano? ¿De quina època són, dins la història de la música?

Tria un dels quadres de l'estança i descriu-lo.

¿D'on provenia el costum de prendre el te a mitja tarda?

LECTURA DEL POEMA "NODREIX L'AMOR"

Nodreix l'amor

*Nodreix l'amor de pensaments i absència,
i així traurà meravellosa flor;
menysprea el pas de tota complacència
que no et vinga per via del dolor.
No esperis altre do que el de tes llàgrimes
ni vulles més consol que els teus sospirs:
la paraula millor la tens a l'ànima,
i el bes més dolç te'l daren els zefirs.
Mai seria l'aimada en sa presència
com és ara en la teva adoració.
Nodreix l'amor de pensaments i absència,
i així traurà meravellosa flor.*

O:\Difusió\Arxiu Maragall\maragall.docx